

ELANnaša
smučina

LETNIK 16

ŠTEVILKA 8

15. AVGUST 1977

**Polletni uspehi
nad planom**

Gospodarska gibanja v letošnjem prvem polletju nas vodijo k stabilnosti, če ne bi bilo močno prisotno dejstvo nezadovoljive prerazdelitve dohodka, kot pomemben zaviralni moment razvoja gospodarstva in samoupravnih odnosov

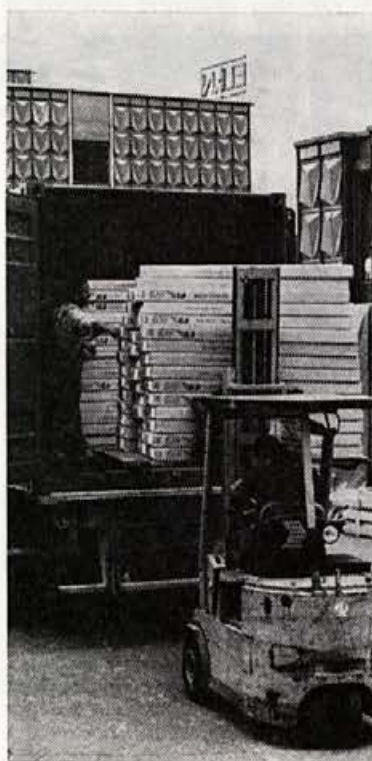
- proizvodnja in prodaja nad pričakovanji,
- uvoz počasnejši od izvoza,
- osebni dohodki odraz dela, pa tudi smer, kje še iskati notranje rezerve.

Značilno za letošnje prvo polletje je izreden skok proizvodnje v vseh temeljnih organizacijah združenega dela Elana, izredna prodaja in te-

mu primerni osebni dohodki. Drugi nasprotni pol, ki ga prav tako opazujemo in beležimo, pa je neusklajeno obremenjevanje združenega dela v gospodarstvu. Slednje že dalj časa opazujemo, nanj tudi opozarjamo, vendarle dokaj brezuspešno. Pa tudi pri nas samih je še mnogokaj, ki nam daje misliti in nas zavezuje k bolj poglobljenemu (Nadaljevanje na 2. strani)

ELAN

Simbol dejavnosti telovadnega orodja (J. Ravnik)

Intenzivna odprema smučl

**Investicije med
dopustom**

**INVESTICIJSKA DEJAVNOST
JE V KOLEKTIVNEM DOPUSTU
DOSEGLA VRHUNEC**

Ko smo se vsi več ali manj zaslužno pripravljali na kolektivni dopust, so se v okviru Elana pred pomolni obrat in investicijsko službo zgrinjale velike naloge in obveze, ki so jih morali rešiti v času kolektivnega dopusta. Poleg vsakodnevnega rednega vzdrževalnega dela, ki se je planiral za čas kolektivnega dopusta, je bila v letošnjem letu planirana za čas kolektivnega dopusta še kopica investicijskih posegov.

Najpomembnejši investicijski poseg za delovno organizacijo je v letošnjem letu odprava ozkih grl na toplovodnem omrežju, kot tudi povečanje kotlovskih kapacitet z novo kotlovsko enoto S-1500 tovarne Djuro Djaković, z zmogljivostjo 8 milijonov kcal. Ta investicijski poseg je bil nujen predvsem vsled tega, ker so bile kapacitete obstoječih kotlov izkori-

(Nadaljevanje na 2. strani)

**Samoupravljanje -
kaj, kdo in kako?**

**POSTOPEK SPREJEMANJA
SAMOUPRAVNIH
SPLOŠNIH AKTOV
V OZD**

Postopek sprejemanja samoupravnih odločitev v OZD je glede na težo odločitve lahko dvofazen, enofazen ali enostaven. V dvofaznem postopku delavci v TOZD, kjer je težišče odločanja o vseh njihovih neodtujljivih pravicah, v prvi fazi oblikujejo pripombe, nato odločitev sprejmejo z osebnim izjavljanjem. V enofaznem postopku delavci v TOZD odločitev sprejmejo na organu upravljanja, vendar po predhodnem izjavljanju delavcev v TOZD. Eden ali drugi postopek sta torej potrebna samo pri sprejemanju najpomembnejših odločitev. Enotavni postopek se izvede z odločanjem na DS brez vključitve delavcev z osebnim izjavljanjem.

Med najpomembnejše samoupravne splošne akte, ki naj bi se v DO oz. SOZD sprejemali po dvofaznem postopku, štejemo:

- samoupravni spozrazum o združitvi
- statut
- samoupravni sporazum o temeljnih plana
- drugi samoupravni splošni akti skladno s 441. čl. osnutka zakona.

V praksi se često sprejemajo najpomembnejši splošni akti po enofaznem postopku. To je vsekakor zelo racionalno, hkrati pa demokratično vselej takrat, kadar so temeljna izhodišča že predhodno široko razgrnjena in deležna široke podpore (torej dobra predpriprava zlasti v okviru DPO). Tedaj navadno zares zadostuje enofazni sprejem.

V DO oz. SOZD se sprejemajo sicer v enofaznem postopku tisti samoupravni splošni akti, za katere je s samoupravnim sporazumom o združitvi določeno, da se sprejemajo na tak način. Predvsem bo to veljalo za vse pristope OZD k zunanjim samoupravnim sporazumom ali družbenim dogovorom z obveznostjo združevanja dela oz. sredstev.

Enostavni postopek bo veljal za sprejem izvršilnih oz. organizacijskih pravilnikov, poslovnika o delu, predvsem pa za nekatere odločitve DS, ki se ne sprejemajo v obliki splošnega akta.

(Nadaljevanje na 3. strani)

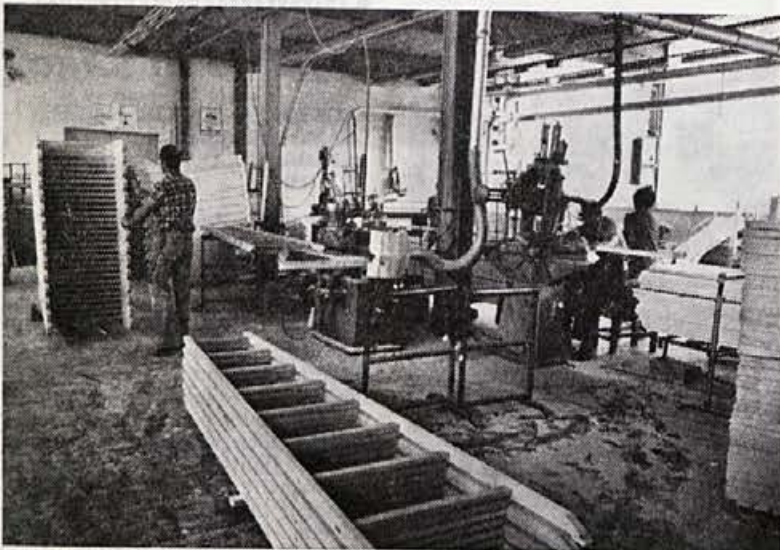
Polletni uspehi...

(Nadaljevanje s 1. strani)

delu. Poglejmo samo primer sistema nagradjanja, ki ga v letošnjem letu dosledno izvajamo! Podatki nam zgovorno pričajo, s kolikšnimi notranjimi zakladi razpolagamo, in nam, če bi bili sami do sebe odkriti, povedo, da bi lahko dosegli ne samo take in tolikšne uspehe, kot jih beležimo ob prvem polletju letošnjega gospodarskega leta, ampak nasprotno: še boljše in višje. To je neizpodbitno dejstvo, ki ga narekujejo številke, ki so plod vseh poslovnih dogodkov in gibanj našega gospodarjenja.

1. GOSPODARJENJE

Z gospodarskim načrtom za leto 1977 smo si zadali nalogo, da celotni dohodek (prihodek) povečamo za najmanj 4,34 %, pa smo ga načrtovali na 360.000.000.— din. Ob polletju beležimo 45 % doseganje letnega načrta celotnega prihodka in indeks 139 v primerjavi z letom 1976.

Skupni dohodek je v primerjavi s planom dosežen z 68 %, primerjan z letom 1976 pa smo dosegli indeks 136. V skupnem dohodku so letos udeležene obresti za kredite s 6,41 odst., lani pa s 13,96 %.

Cisti dohodek, ki vključuje tudi amortizacijo, smo dosegli v primerjavi s planom 77 %, nasproti letu 1976 pa je indeks 152, v strukturi čistega dohodka so osebni dohodki udeleženi s 40,52 % letos in lani s 43,38 %. Amortizacija je v primerjavi s planom za letošnje leto dosežena s 86 %, v primerjavi z lanskim letom pa znaša indeks 189.

Vsi stroški poslovne dobe so v primerjavi s planom doseženi z 77 odst., v primerjavi z letom 1976 pa z indeksom 115, pri tem stroški, ki so pokriti z letošnjo prodajo, beležijo v primerjavi z lanskim letom indeks 141.

Izvoz je dosežen z 42 %, v primerjavi z letom 1976 pa izkazuje indeks 182, uvoz izkazuje v primerjavi z letom 1976 indeks 97, gospodarski načrt uvoza pa je dosežen s 74 %.

2. OSEBNI DOHODKI

Skupna masa obračunanih in izplačanih osebnih dohodkov je usklajena z dogovorjenimi merili po samoupravnem sporazumu v lesni panogi in v skladu z načeli resolucije o družbeno ekonomskem razvoju republike Slovenije za leto 1977.

Najnižji osebni dohodek je bil izplačan v vrednosti 3.361,00 din po prečni osebni dohodek pa je bil dosežen s 4.703,00 din. Skupna masa

obračunanih in izplačanih osebnih dohodkov je dosegla v primerjavi s planom za letošnje leto 72 %, v primerjavi z letom 1976 pa indeks 135 odst., pri tem se je število zaposlenih povečalo za 5 % in ravno tako tudi plačane ure, ki izkazujejo v prvem polletju število 939.698 ur in lani 896.173 ur.

3. FINANCIRANJE

S pojmom financiranja razumemo priskrbovanje in uporabo finančnih sredstev pri poslovanju organizacij združenega dela in vračanje sredstev virom financiranja.

Poglejmo, kako smo to delo opravili v pretekli polletni gospodarski dobi.

Zelo močno je pri priskrbovanju sredstev prisotno dejstvo, da predstavlja temeljna organizacija združenega dela »SMUČI« pretežno večino naših proizvodov po vrednosti in količini, njena proizvodnja in prodaja pa ima značaj sezone, zato

vmesne izpade tekočih prilivov sredstev ostale temeljne organizacije nikakor ne morejo nadomestiti, vezani smo torej na kreditna sredstva, ki jih najemamo pri poslovnih banki, katere upravljalci smo.

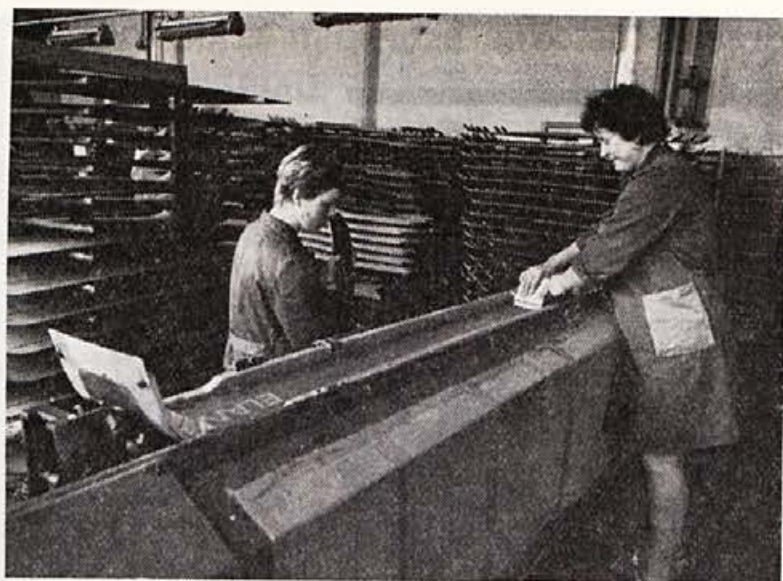
Kaj nam sredstva veže in kje jih trošimo? V zalogah materiala imamo za 11 % več zvezanih sredstev kakor lani, v zalogah gotovih izdelkov pa za 12 % manj kakor lani. Kupci nam dolgujejo 53 % več kakor lani, v skupnem saldu terjatev so zunanji kupci udeleženi z 89,60 %.

Zelo živahna je naša investicijska dejavnost, vanjo smo v letošnjem prvem polletju vložili že 20.196.000.— din in 5.995.000.— za odplačilo anuitet za kredite za osnovna sredstva. Pomembne so naslednje investicije:

- izgradnja nove proizvodne hale temeljne organizacije plastike,
- dokončna izgradnja testnega centra v Mostah,
- nakup novih prostorov za trgovino in predstavništvo v Beogradu,
- vlaganja v rekonstrukcijo kotlovnice in razvodnega omrežja,
- nova telefonska centrala.

To so samo najpomembnejša vlaganja, naročeni pa so projekti za načrtni razvoj tovarne do leta 2000 in ureditev avtobusne postaje z zunanjo ureditvijo pred tovarno.

Od kod za vse to sredstva? Najprej naš tekoči dohodek, ki ga lahko koristimo za obratne namene, pomemben vir financiranja so amortizacijska sredstva, ki jih lahko koristimo za vlaganja v nove investicije, pomemben vir financiranja

nja pa nam pomenijo kratkoročni krediti iz naslova priprave blaga za izvoz in krediti za izvožene proizvode.

Naši dolgovi do dobaviteljev so za 22 % nižji kakor lani ob istem času, v skupnem znesku dolgov do dobaviteljev predstavlja dolg do dobaviteljev v tujini 77,94 %. V vseh kreditih so dolgoročni udeleženi z 29,45 in kratkoročni s 70,55 %.

4. SMERNICE ZA NAPREJ IN ZAKLJUČEK

Te dni smo v dnevnem časopisju lahko brali, da je ključ za razrešitev nezdravih in s tem neželenih gibanj v temeljnih organizacijah združenega dela. Lahko pritrdimo temu z dodatkom, da pa mora tak ključ in tisti ključ imeti samo en ključar. Zdi se, da smo že uvodoma na problematiko nakazali, pa tudi rešitev, vsaj delno na to, tudi dali. Gospodarski tok, ki nas je privedel do takšnih rezultatov, moramo ohraniti, še več, za vsako ceno ga

moramo izboljšati, mu dati ustrežnejšo in globljo moč. Rezultati produktivnosti letošnjega leta nam zgovorno povedo, kaj je lahko doseči in kar je še bolj pomembno — kažejo nam naše lastne vire moči.

Če bomo torej prvenstveno v lastni hiši delali za dobro boljšega gospodarjenja, izkoriščali »prazne luknje«, uspeh ne more izostati, da je pa nam tako prizadevanje tudi vso pravico, da javno in čim bolj pogostno opozarjamo na zaviralne činitele v našem družbeno gospodarskem življenju, to pa so prav gotovo tudi preveliki potroški skupno ustvarjenega dohodka. Obremenjevanje v nedogled, pa tudi v svobodni menjavi dela, ne more čez mero, pa tudi plačilo nedela ne more imeti svojega financiranja.

Ko tako zadovoljni zaključujemo poročanje o naši polletni gospodarski beri, ki ima svoj odraz v splošni skupni in osebni porabi, nas mora prežeti posebna skrb in popolna predanost delu vnaprej, ne stati ob strani.

Investicije med dopustom

(Nadaljevanje s 1. strani)

ščene do skrajnosti in bi vsaka okvara ali izpad kateregakoli od kotlov lahko pozimi povzročila hude posledice v obliki prisilne redukcije proizvodnje in podobno. Da bi zagotovili tudi perspektivno nemoteno obratovanje tovarne, kot tudi, da bi zagotovili razvoj za nadaljnjih nekaj let, smo se za ta poseg odločili v letošnjem letu. Poleg cevovoda in kotla je pomemben še nov objekt hranilnika za mazut, ki bo lociran vzhodno od skladišča gotovih izdelkov — smučič ter južno od telovadnega orodja. Tako velik hranilnik nam je potreben, da pozimi zagotovimo nemoteno obratovanje kotlov. Poleg naštetih objektov je bila nujna dozidava ene dimne tuljave k obstoječemu dimniku. Kljub mnenju nekaterih praktikov, da bo novi kotel lahko obratoval na stari dimni tuljavi, pa so strokovni izračuni pokazali, da je nujna postavitev dodatne tuljave, ki se bo izvedla takoj po montaži kotla.

Med zelo pomembne posege lahko štejemo tudi predelavo transformatorske postaje z 10 kV na 20 kV območje. Ta predelava je bila nujna in nas je Elektrogospodarska skupnost siliła v to predelavo že dalj časa. Glede na to, da v prejšnjih letih nismo bili investicijsko sposobni, smo predelavo vedno od-

lagali. Letos smo se dokončno odločili, da ta poseg izvršimo in da ga izvršimo tudi v času kolektivnega dopusta.

Od pomembnejših akcij je bila vsekakor tudi zamenjava telefonske centrala, ki je že dotrajana za kvalitetne telefonske pogovore, kot tudi preveč obremenjena, saj so v okviru tovarne na nekoliko mestih na eno številko priključeni tudi po trije telefoni. Se pomembnejše je dejstvo, da je Elan izredno močno navzven orientirana delovna organizacija, ki dejansko živi od stikov z okoljem; zato moramo našim kupcem in poslovnim partnerjem omogočiti, da lažje vzpostavijo zvezo z nami. Sedaj se vsi po vrsti pritožujejo, da z Elanom ni mogoče dobiti zveze. Z novo centralo bodo tudi te težave delno odpravljene.

Vse te aktivnosti povedo, da je bilo poletje dejansko »vroče« za velik del strokovnih delavcev v okviru Elana. Kljub temu, da vse te našete investicijske akcije ne bodo neposredno vplivale na povečanje proizvodnje, pa se moramo zavdati, da zagotavljajo nemoteno proizvodnjo in so vsled tega življenjsko nujne za delovno organizacijo Elan.

mag. Petriček Peter

Samoupravljanje...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Najpomembnejše točke v dvofaznem postopku so na posplošenem primeru DO 4 (enako velja za SOZD) naslednje:

— strokovne službe oblikujejo osnutek samoupravnega splošnega akta, upoštevajoč smernice pobudnika (navadno je to samoupravni organ)

— DS preizkusi osnutek strokovnih služb in ga ali v celoti sprejme, sprejme s pripombami (spremembe in dopolnitve) oz. zavrne in vrne v ponovno obdelavo. Ta obravnava je nujna, ker strokovne službe praviloma ne kontaktirajo direktno z delavci v TOZD kot faktorjem odločanja,

— delavci v TOZD ocenijo osnutek in podajo nanj spremembe oz. dopolnitve

— po uskladitvi pripomb od TOZD do DO (oz. SOZD) ustrezne strokovne službe pripravijo usklajen predlog.

— DS DO (oz. SOZD) preizkusi predlog strokovnih služb (kontrola kvalitete). Delegati iz TOZD tu ocenijo, ali so upoštevane pripombe TOZD oz. razloge, če niso mogle biti v celoti upoštevane. Le soglasen predlog gre lahko v potrditev oz. odločitev delavcev v TOZD.

— delavci v TOZD z osebnim izjavljanjem (referendum) odločijo o predlogu.

— DS DO (oz. SOZD) ugotovi enakost sprejema v vseh TOZD (verificira). Namesto DS lahko akt verificirajo tudi pooblaščen delavci s podpisom.

Grafična ponazoritev najpomembnejših točk v postopku sprejemanja odločitev za DO (enako velja za SOZD) je prikazana v tabelah 1 in 2.

Pogosto pride pobuda za pripravo samoupravnega splošnega akta oz. druge odločitve tudi na seji DS, ki tedaj navadno sam imenuje po-

sebno komisijo ali delovno skupino za pripravo osnutka. Tudi tedaj se delo opravlja ob sodelovanju in pomoči strokovne službe. O trajanju posameznih faz oz. točk postopka se je treba vnaprej dogovoriti, sicer se lahko celoten postopek preveč zavleče in postane neučinkovit. Usklajevalni postopek se praktično izvaja v celotnem procesu odločanja.

V tabeli 2 je grafično prikazan postopek sprejemanja. Z neprekinjeno črto, ki povezuje posamezne značilne točke v postopku, je ponazorjen potek postopka, s prekinjeno črto pa komuniciranje med posameznimi udeleženci v postopku. V praksi so sedaj izpeljave zelo različne. Pomembne novosti v osnutku zakona predstavljajo sprejemanje samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev v TOZD, kjer se z referendumom postopek vsebinsko konča, sledi pa še več drugih medfaz: pismena izjava delavcev pogojuje le še sklenitev oz. prenehanje delovnega razmerja za posamezne delavce; pismena izjava sindikatov lahko le s širšega stališča verificira pravilnost postopka in vsebine splošnega akta. Tudi ob nepodpisu akt velja. Verifikacija na DS ter objava sta običajni točki postopka.

Prav glede povečanja učinkovitosti se pričakuje velik vpliv sodišč združenega dela in družbenih pravnih strokovnjakov samoupravljanja kot novih sestavin v organiziranem samoupravnem združenem delu. Samoupravni splošni akti ne izražajo vedno resničnih interesov delavcev, zato še ni dozorelo spoznanje, da so prostovoljno prevzete obveznosti po svoji naravi najbolj čvrste obveznosti.

Miha Potočnik

Na rob razpravam o ZD

STROKOVNE SLUŽBE INTERESNIH SKUPNOSTI Z DRUGEGA ZORNEGA KOTA

Pozoren razčlenjevalec vsebine domala vseh razprav na zborih delavcev v delovnih organizacijah, tu di v Elanu z lahkoto ugotovi, da je največ kritičnih pripomb letelo, nekje bolj, nekje manj neposredno in skoraj izključno na te službe, ki naj bi zaslužile zaradi različnih sprememb v načinu in višini financiranja dejavnosti največ črnih pik.

Ne glede na to, da so strokovne službe SIS opravljale samo tiste naloge, ki so jim naložene po statutih svojih SIS, pravilnikih in sklepih delegatskih skupščin, ali njihovih izvršilnih organih ter da so vselej sproti posredovale, resda nekatere bolj druge manj ažurne podatke in gradivo, ki je bilo dostopno slehernemu delegatu in delegaciji v združenem delu, so zadnje razprave izvenle najbolj pogosto v ugotovitvah, da so režijski stroški SIS previsoki, ker da gre preveč denarja za OD zaposlenih; da je preveč zaposlenih v administraciji in drugo. Razen tega pa je bilo tudi dosti očitkov, da strokovne službe zamujajo z osnutki in predlogi dokumentov, kar onemogoča samoupravno dogovarjanje in odločanje v združenem delu in podobno. V nekaterih delovnih organizacijah, vsaj takšen je prvi vtis, je bilo celo več govora o strokovnih službah kot pa o programih posameznih SIS. Nekatere so bile osti naperjene v občinske, drugod pa tudi v republiške SIS in njihove službe.

Kljub vsemu, kar se je zvalilo na SIS pa vendar ne gre povsem ovreči tudi koristno plat kritičnih ugotovitev v razpravah na njihov račun. Predvsem zaradi izredno koristnih izkušenj, ki so si jih letos prvi pridobili delavci in nosilci odgovornih dolžnosti v SIS in njihovih strokovnih službah. Poduk, ki so ga bili deležni bo moral zadostovati, da bodo še bolj čutili potrebo po vestnem in odgovornejšem opravljanju svojih dolžnosti, racionalnejšem gospodarjenju in dejanski odvisnosti in odgovornosti do delegatske baze. V tem jim bo še kako dobrodošla delavska kontrola, ki bo sproti nadzorovala izvajanje in uresničevanje samoupravnih odločitev, aktov in kar je še posebno važno, gospodarjenje s sredstvi.

Napoleo, marsikaj za izboljšanje dela zavisi tudi od delegatov združenega dela, ki se bodo morali očitno bolj kot doslej poglobljati v probleme SIS na temelju določil zakona o združenem delu in sprejetih načelih o menjavi dela.

Ugotovitve iz javnih razprav so spodbudile predvsem občinske strokovne službe, ki zdaj skušajo v »samoorbambo« dokazati, da vendarle niso zaslužile toliko kritik.

Resda še niso utanovljene skupne službe o katerih je bilo govora že

(Nadaljevanje na 4. strani)

Tabela 1

GRAFIČNA PONAZORITEV NAJPOMEMBNEJSIH TOČK V DVOPAZNEM POSTOPKU SPREJEMANJA DOLOČITEV V DO (ENAKO ZA SOZD)

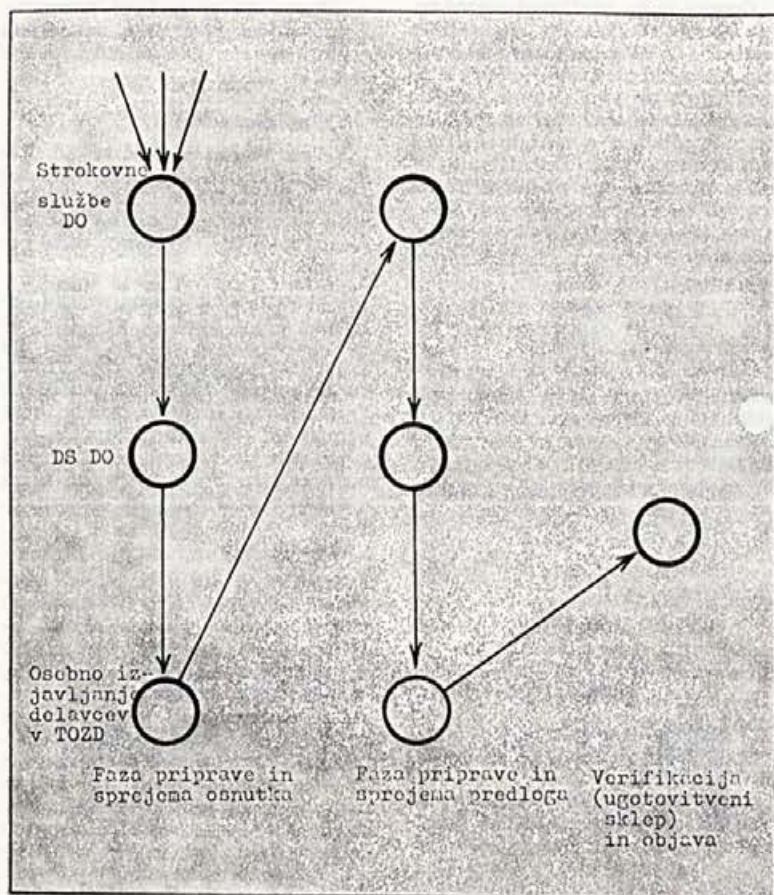
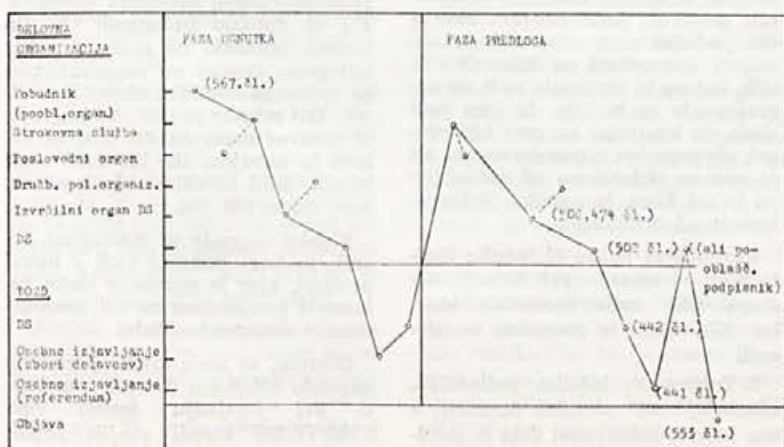

Tabela 2

POSTOPEK SPREJEMANJA SPORAZUMA DO PO OSNUTKU ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

Na rob razpravam...

(Nadaljevanje s 3. strani)

lani tudi na vseh skupščinah SIS, res pa je tudi, da so prav delegati iz združenega dela v zborih uporabnikov najbolj skeptični gledali na takšno ustanovitev, ko so slišali koliko novih sredstev in zaposlitev bi terjala ustanovitev. Skarj in platna nimajo torej strokovne službe, pač pa delegati, trdijo v SIS.

Ugovori na račun režijskih stroškov strokovnih služb, bodo očitno manj glasni, ko bodo vsem delavcem in delegatom znana dejstva in podatki, ki so bili doslej vselej na voljo, o stroških skupnih služb.

Za primer navajajo v občinski izobraževalni skupnosti Radovljica podatek, da je bil delež vseh stroškov vključno z osebnimi dohodki strokovne službe od vseh sredstev skupnosti 1975. leta 0,99 %, 1976. leta 0,95 %, za leto pa načrtujejo delež 0,90 %. V skupnosti otroškega varstva je bilo lani porabljeno za strokovno službo 2 % celotnih sredstev te skupnosti, leto pa načrtujejo 1,3 % deleža. Glede na znatno

manjša celotna sredstva za dejavnost kulturne skupnosti Radovljica, je bil delež za strokovno službo 1975. leta 4,0 %, 1976. leta 4,6 %, za leto pa načrtujejo zaradi najemnih prostorov in visokih stroškov za pripravo in izdelavo gradiva namenjeno delegatski bazi 5,2 %. Podobno stanje je tudi v telesnokulturni skupnosti, ki je spriču manjših celotnih sredstev porabila za strokovno službo 1975. leta 6,8 %, lani 7,70 odst. (zaradi nakupa opreme), leto pa bo ta delež enak lanskemu. Po minimalnih standardih za kulturno kot telesnokulturno skupnost je sprejeto merilo, da za strokovno službo poraba ne sme biti višja od 10 % skupnih sredstev skupnosti!

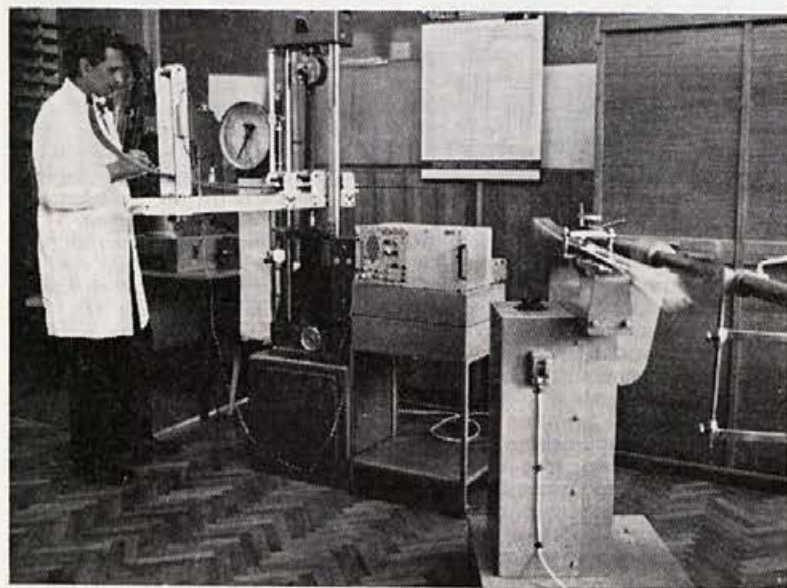
Zaposlovanje v strokovnih službah se že od ustanovitve SIS ni spremenilo, razen v skupnosti socialnega skrbstva, kjer nove socialne delavke po sistematizaciji opravljajo zgolj poklicno strokovno službo, ne pa administrativno, kar pa je v prid neposredno delavcem in občanom, podobno kot je v prid zaposlitev zdravnika v ambulanti ali učitelja v šoli. **Jošt Rolc**

Novosti s področja razvoja tekmovalnih smučí

Kot vsako poletje do sedaj je tudi leto v okviru Inštituta izredno živo na področju razvoja tekmovalnih smučí. Na osnovi zasledovanja in zapažanj iz pretekle sezone ter na osnovi novih izdelkov pripravljamo v okviru Inštituta vrsto novih prototipov, po določenem programu, ki jih dosti intenzivno testiramo. Trenutno bi težko rekli, na katerem področju se več dela; vse-

gelnik Jurij, s strani Smučarske zveze Slovenije Vogrinc Tone, zvezni trener ter Smitek Janez, profesor in trener. Od tujih sodelavcev predvidevamo Hermana Noglerja, trenerja švedske ekipe in Jana Vedrala, trenerja češke ekipe.

Za področje skokov — iz Elana: vodja Robič Andrej, član Finžgar Miha; s strani Smučarske zveze Slovenije: Gorišek Janez, dipl. ing.,

kakor je intenzivnost velika na vseh treh področjih — to je pri alpskih, skakalnih in tekaških smučeh. Prva testiranja so pokazala, da smo s prototipi na pravi poti in da je treba odpraviti še nekaj malenkosti, da bi bili rezultati še boljši.

Izredno pomembna v letošnjem letu je novost, ko smo prišli k organizaciji strokovnih posvetov v katerih so domači strokovnjaki iz Elana, Smučarske zveze in pa tudi strokovnjaki za posamezne discipline. Namen teh strokovnih posvetov je, da se definira metodologija testiranja na smučeh, da se izvajajo strokovna testiranja smučí ter da se na osnovi zapažanj in rezultatov dajo predlogi za razvoj novih, še boljših izdelkov. Vsekakor ta povezava strokovnjakov s področja smučanja z našimi strokovnjaki na področju izdelave smučí mora prispevati k še boljši povezavi in tako zagotoviti tudi še boljše rezultate in kakovost naših izdelkov. Člani sosveta za področje alpskih disciplin so ing. Andrej Robič kot vodja, član Vo-

Giacommeli Oto, dipl. oec. in Tomlin Andrej, profesor. Od zunanjih se predvideva še sodelovanje z Lojzeto Gorjancem, trenerjem nemške ekipe.

Področje tekov — s strani Elana: vodja mag. Petriček Peter, Berce Jože; s strani Smučarske zveze Slovenije: Setnikar Jože, dipl. ing., Pavčič Janez, trener; Prjahn Mihael, zvezni trener; od zunanjih sta predvidena Jaroslav Honcu, trener češke ekipe in Toni Reiter, trener nemške ekipe.

Taka nova oblika sodelovanja bo predstavljala vzpodbudo za delo na razvojnem področju, istočasno pa bo predstavljala določeno obvezo tudi za same smučarske delavce, predvsem glede izpeljave veljavnih testov ter ovrednotenja kvalitete izdelkov, kot tudi dajanja objektivnih pripomb na izdelek, odnosno predlogov za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti. Rezultat takega dela se mora vsekakor v najkrajšem času obrestovati za obe strani in v še boljših izdelkih.

mag. Petriček Peter

Kaj je kvalitetna norma?

Dodatek za kvaliteto je pogosto kamen spotike, posebej pri tistih, ki dodatka ne dobi, včasih pa tudi pri nagrajenih delavcih, ko si ne znajo razložiti načina nagrajevanja. Zato je namen tega članka:

- podati informacijo o sedanjem stanju nagrajevanja za kvaliteto
- podati pojasnitev sistema nagrajevanja
- dati odgovor na stalno prisotno vprašanje upravičenosti takšne oblike nagrajevanja
- podati določene dosedanje rezultate

Obseg nagrajevanja v Elanu

Na koncu prvega polletja 1976 je bilo po merilu za nagrajevanje po kvaliteti proizvodnje nagrajeno 323 delavcev, od tega 61 % po sistemu kvalitetne norme in 39 % po sistemu samokontrole.

Samokontrola je v bistvu nagrajevanje za izločanje nekvalitetnih izdelkov iz proizvodnje oziroma nagrajevanje delavca zato, ker je opravil kontrolo lastnega opravljene dela, katero je drugače v veliki večini primerov opravljal kontrolor. Samokontrola je enostavnejša metoda nagrajevanja, zato tu ne bom posebno opisoval, detajlno je opisana v Sporazumu o merilu za nagrajevanje po kvaliteti proizvodnje.

Kvalitetna norma

Ceprav je po kvalitetni normi nagrajeno 61 % delavcev, je njihova udeležba v skupnem znesku izplačanih nagrad za kvaliteto 80 %. Nagrajevanje po tem sistemu se je v nekaj zadnjih letih precej razširilo oz. zamenjalo v nekaterih delavnicah samokontrolo. Najbolj se to vidi iz procentualne udeležbe delavcev, ki so nagrajeni po tem sistemu v skupnem številu nagrajenih delavcev.

januar 1975	26 %
januar 1976	42 %
januar 1977	55 %
junij 1977	61 %

Kvalitetna norma je lahko individualna in skupinska. Vpeljana je delno ali popolnoma v naslednjih delavnicah:

- lesni polizdelki (skupinska)
- polizdelki plastičnih smučí (individualna in skupinska)
- dodelava plastičnih smučí (skupinska)
- lakirnica (skupinska)
- livnica proizvodnje čolnov (individualna)
- modelarna OČ — izdelava kalupov (skupinska)
- montaža čolnov — poskusno (individualna)

Razen neposrednih delavcev so odvisno od uspeha delavnice (izmene) nagrajeni tudi delovodje delavnice.

Pogoji za uvedbo kvalitetne norme so:

1. prvi pogoj je enostavna kontrola in evidentiranje slabe kvalitete brez uvajanja dodatnih kontrolnih mest ali kontrolorjev. Skoraj vse podatke nam zdaj zbirajo obstoječi kontrolorji na delovnih mestih, katera bi obstajala tudi, če nagrajevanje ne bi bilo. Iz tega tudi sledi, da kontrolor ne sme biti preveč obremenjen z ocenjevanjem ali je napaka objektivna ali subjektivna in od koga je napaka (delavca, izmene ali delavnice).

Razumljivo je, da bi izdelke (polizdelke, elemente), pri katerih nastopa velik vpliv materiala (npr. les) bilo težko in zamudno ocenjevati.

2. Zahtevnost izdelka, polizdelka, operacij ali skupine operacij, z eno besedo zahtevnost dela in izdelka mora biti merljiva.

3. Nagrajevanje mora biti ekonomsko upravičeno. Pri odločanju o številu nagrajenih in višinah nagrad pri novih nagrajenih skupinah se vedno vodi račun o pričakovanih rezultatih oz. prihrankih na račun zmanjšanja slabe kvalitete.

Kaj je normativ slabe kvalitete (NSK)

Ce izvzamemo od vseh napak na nekem izdelku ali operaciji v določenem obdobju napake, katere so posledica višje sile, neustrezne tehnologije, neodgovarjajočega materiala in podobno, dobimo poprečno slabo kvaliteto za to obdobje za tak izdelek, operacijo ali skupino operacij. Ta poprečna slaba kvaliteta nam potem služi kot normativ tako, da se delavec (individualno) ali skupina delavcev nagrajujejo odvisno od stvarno dosežene kvalitete v odnosu na postavljeni normativ. Z deljenjem stvarne z normirano slabo kvaliteto dobimo indeks slabe kvalitete (ISK).

Višina nagrad

Višina nagrad je odvisna od velike faktorje, med ostalimi tudi to: zahtevnost izdelave, cena izdelka, cena zmanjšane vrednosti izdelka zaradi napake (II. vrsta), cena popravila itd.

V grobem glede višine nagrad obstajata dve skupini. V prvi (v glavnem individualna kvalitetna norma) se nagrade za kvaliteto po normativu gibljejo od 450 — 532 din bruto in za idealno kvaliteto (izdelki brez napak) 600 — 800 din bruto. V drugi skupini je nagrada za kvaliteto po normativu 200,00 din bruto in za idealno kvaliteto 350,00 din bruto.

Odbitki

Pogosto se sliši, da samo dajejo na račun kvalitete, nikoli pa nič ne odbijamo za slabo kvaliteto. To ni točno, ker so tudi primeri, da se izgubi na račun slabe kvalitete, vendar se ta odbitek prenese v obračun za naslednji mesec. Če pa vzamemo za osnovo nagrado za poprečno kvaliteto, takrat vidimo pri mesečnem obračunu precej primerov, ko delavci ali cele delavnice dobijo manj od poprečne nagrade tako, da lahko smatramo kot odbitek vse tisto, kar je nižje od poprečne nagrade.

Za primerjavo navajam dodatek za izkoriščanje delovnega časa (IDČ), kateri se tudi ne odbija od zagaraniranega osebnega dohodka. Ko ne dobimo izplačanih 150 din imamo občutek, da nam je nekaj odtrgano, čeprav od zagaraniranega osebnega dohodka nismo izgubili nič. Isti primer je tudi, ko nagrajeni delavec namesto 400 din, za katere je navajen, da jih dobi vsak mesec, dobi zaradi slabše kvalitete npr. samo 150 din.

Visoke nagrade ni enostavno doseči, to bom pokazal tudi z nekaj primeri, kjer je normativ slabe kakovosti preračunan zaradi enostavnosti v denarne nagrade.

Delavec, ki hoče dobiti poprečno nagrado 450,00 din (bruto) sme imeti pri lepljenju smučí tipa J-702/TL-705 zaradi svojih napak največ 0,8 % smučí II. vrste. To po-

meni, da mu nagrada za 1 dober komad zneso 53 starih din bruto, odbitek za 1 slab komad pa 1.630 starih din bruto, odnosno, da za 1 slab komad izgubi nagrado za 30 dobrih komadov smuči.

Podobno je pri izdelavi laminata v obratu čolnov s to razliko, da se tam delavkam odbija že za popravilo. Primer: za dobro lupino čolna P-490 je nagrada 1.970 starih din bruto, za večje popravilo je odbitek 13.900 starih din bruto.

REZULTATI

Analizirati rezultate vsake delavnice posebej bi bilo preobširno, zato bomo navedli samo zadnji primer, ki je karakterističen tudi za ostale primere uvajanje kvalitetne norme.

Lakirnica obrata smuči je v obdobju november 1975 — september

1976 imela zavrnenih: v popravilo povprečno 6,1% smuči na končnem lakiranju. Novembra 1976 smo jim postavili normativ:

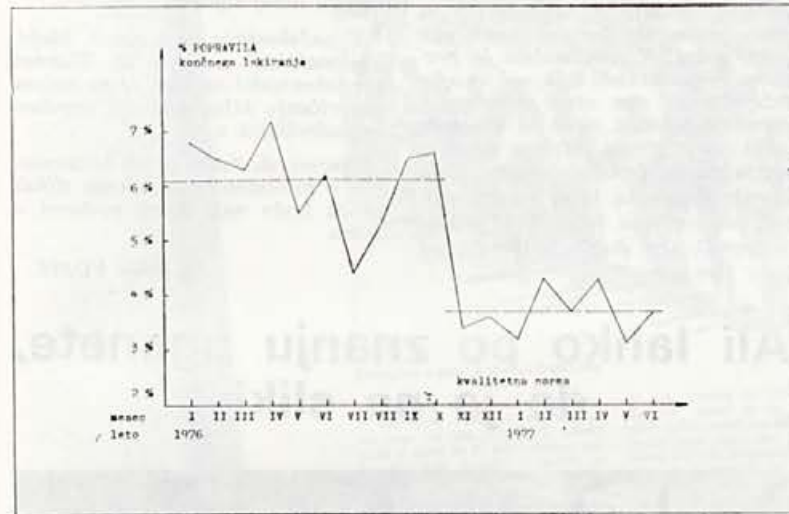
0% zavrnenih smuči nagrada 350,00 din bruto

6,1% zavrnenih smuči nagrada 200,00 din bruto

9,2% zavrnenih smuči nagrada 0 din.

Upoštevana je bila tudi vrsta popravila tako, da ni vseeno ali se zavrtačjo smuči v cenejše ali dražje popravilo.

Od novembra 1976, ko je bila vpeljana kvalitetna norma v enem delu lakirnice do junija 1977 je bilo zavrnjeno v popravilo povprečno 3,7 odst. smuči. Gibanje kvalitete v zadnjem letu in pol dni je prikazano tudi grafično.

ZAKLJUČEK

Čeprav je bil prikazan samo en primer delovanja nagrajevanja po kvalitetni normi bi lahko tudi za ostale nagrajene skupine rekli, da je nagrajevanje ekonomsko upravičeno, ker v prvi fazi uvajanja sistema znižuje že ustaljene procente slabe kvalitete, v nadaljni fazi pa zadržuje kvaliteto na določenem realnem nivoju brez prevelikih oscilacij. Cel postopek vzdrževanja sistema in uvajanja novih skupin spremljajo določene težave. Ena od teh je, da je sistem nagrajevanja postal zelo obsežen, kar dodatno

obremenjuje zaposlene v službi kakovosti. (Pred štirimi leti je bilo kot zdaj). Sistem je do sedaj dal nagrajenih šestkrat manj delavcev določene pozitivne rezultate, vendar še vedno niso izkoriščene vse možnosti pri nagrajenih skupinah. V prihodnje bomo morali delati tudi na tem, da bodo nagrade za kvaliteto predstavljale procentualno gledano več v osebnem dohodku nagrajenih odnosno, da se povečujejo sorazmerno z dvigom osebnih dohodkov, seveda vse s pogojem, da se sistem nagrajevanja dosledno izvaja.

Krmpotić Mladen, dipl. Ing.

Zaživel je skladišče reprodukcijkega materiala

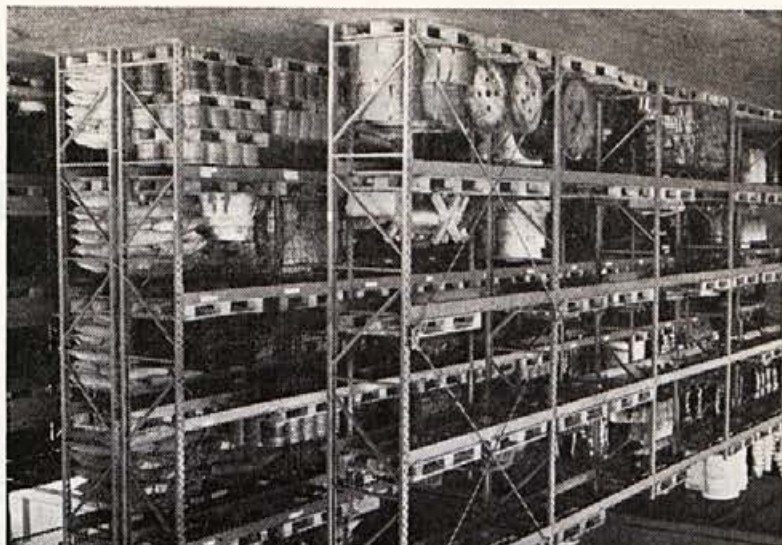
Proizvodni proces v našem podjetju potrebuje za nemoten potek nekaj tisoč različnih reprodukcij-skih materialov: od drobnih vijakov, matic, žic, cevi do sodov s poliuretansko smolo. Potrebni material nabavljamo v skladu s potrebami po planu proizvodnje za določeno časovno razdobje. Tako tudi razumemo, da moramo nabavljeno blago shraniti v primernem prostoru — skladišču.

Pričujoči prispevek opisuje način skladiščenja, ki smo ga razvili v naši tovarni in ima namen, seznaniti delovne ljudi s poslovanjem v skladišču, da bi razumeli nekatere novosti, ki jih to poslovanje prinaša, da bi se še bolj zavestno držali navodil in s tem omogočili, da bi bila naša proizvodnja čim hitreje in čim bolj kvalitetno postrežena.

Preden je bila zgrajena sedanja skladiščna stavba, smo blago za reprodukcijo hranili na različnih mestih — tudi v gasilskem domu v Hlebcah. Ti dislocirani skladiščni

prostori so bili precejšnja ovira za nemoteno proizvodnjo. Blago smo morali prevažati na velike razdalje, potrebovali smo več skladiščnih delavcev in šoferjev, zaradi primitivne organizacije teh skladišč je bilo tudi delo v njih težko in smo imeli slab pregled nad zalogami materiala. Vedno večja in raznoličnejša proizvodnja je zahtevala zgraditev centralnega sodobnega skladišča, ki bi ji kar najbolje služilo.

Poleti 1976 smo že začeli preseljevati blago v novo halo. Nastalo je vprašanje, kako opremiti skladišče za našo specifično proizvodnjo in kako urediti poslovanje v njem. Oglede sem si nekaj skladišč v tovarnah, ki imajo najodobnejše urejeno skladiščno poslovanje. Popolnoma razumljivo je, da ni enotnega in idealnega sistema skladiščenja, saj se proizvodnje različnih tovarn zelo razlikujejo. Najprimernejši sistem za našo tovarno bi bil sistem fiksnih odlagališč. Že smo uredili skladišče po tem principu, pa so se

pokazale določene slabosti, ki so povezane z naravo naše proizvodnje. Fiksno odlagališče imenujemo odlagališče, ki je tako veliko, da lahko v njem hranimo optimalno količino blaga neke vrste. Tako odlagališče ima določeno oznako, zato smemo vanj vlagati le material, ki ga vodimo pod to oznako. Kadar imamo v skladišču nekega blaga manj od optimalne, je odlagališče neizkoriščeno. Na nezasedenem delu odlagališča bi lahko hranili drug material, ki ga je takrat na zalogi več od optimalne zaloge, pa mora zato stati na prostem. Fiksno odlagališče tudi ne omogoča naravnega toka blaga, ki zahteva, da uporabimo najprej tisto blago, ki je najdalj časa ležalo v skladišču.

Omenjene slabosti smo morali odpraviti.

Odlagalna mesta smo označili s šiframi X Y Z, ki pomenijo koordinate v skladišču:

X pomeni regal

Y pomeni šifro globine

Z pomeni šifro višine, na kateri je shranjeno blago.

Koordinato Z lahko po potrebi spreminjamo, da odlagalno mesto ni večje od volumna blaga.

Vpeljali smo tudi nov sistem skladiščenja, po katerem naše skladišče sedaj posluje. Na prvi pogled se zdi zapleten, je pa v osnovi zelo enostaven in pregleden. Omogoča pa tudi tako racionalno izrabo skladiščnega prostora, da teoretično nimamo mrtvega skladiščnega prostora. Zato si ga podrobneje ogledjmo:

Vsako blago, ki ga hranimo v skladišču, ima osnovno odlagališče. To odlagališče imamo označeno v skladiščni knjigi. Kadar pride v skladišče več materiala, kot je zanj prostora na osnovnem odlagališču, shranimo blago na gibljiva odlagalna mesta v skladišču. Njihovo mesto v skladišču in datum vskladiščenja imamo označeno ob osnovnem odlagalnem mestu.

Material, ki se pogosto izdaja iz skladišča, hranimo na lažje dostopnih mestih.

Ko izdamo blago iz osnovnega odlagališča, skladiščni delavci to odlagališče napolnijo z blagom iz gibljivega odlagališča, kjer je najstarejše blago.

Pohar Milan, dipl. Ing.

Jubilejna foto razstava

Ob svoji 30-letnici in v počastitev jubilejev tov. Tita in ZK je Foto-kinno klub Radovljica za občinski praznik v času od 3. do 10. avgusta pripravil v graščinski dvorani v Radovljici dve razstavi.

Vsejugoslovanska razstava pod nazivom »Color DIA 6 x 6 Radovljica 77« se deli na splošno in eksperimentalno temo. Strokovna žirija je od 473 prispelih diapozitivov 46 jugoslovanskih avtorjev iz 21 klubov izbrala za to razstavo 129 diapozitivov 38 avtorjev, od teh pa od 9 avtorjev iz FKK Radovljica 6, s 34 diapozitivov.

Za splošno temo so za svoje kolekcije prejeli zlato medaljo Milenko Pegam iz Nove Gorice, srebrno Milan Ropret iz Radovljice in bronasto Ivan Dvoršak iz Maribora. Za posamezna dela iz splošne teme pa so medalje prejeli: zlato Adi Fink iz Radovljice, srebrno Sluga iz Jesenic ter bronasto Justo Fink iz Radovljice.

Za kolekcijo iz eksperimentalne teme zlate medalje niso podelili. Srebrno je prejel Milan Ropret iz Radovljice in bronasto Janko Jelni-

kar iz Maribora. Za posamezna dela eksperimentalne teme je zlato medaljo prejel Mihael Poldi, srebrno Igor Antič PZS Ljubljana in Stane Kodrič prav tako iz PZS Ljubljana.

Klubska razstava črnobelega fotografije pod naslovom »Iz delovnih kolektivov«, ki so jo člani FKK Radovljica začeli že ob lanskoletni akciji Komunistična »Človek, delo, kultura« vsebuje 123 fotografij 15 avtorjev. Na ogled so motivi iz delovnega procesa v Almiri Radovljica, Elanu Begunje, Iskra Otoče, Kemične tovarne Podnart, Lip Bled, Plamen Kropa, Sukno Zapuže, Uko Kropa, Veriga Lesce, Vezenine Bled, Zito Lesce in Zelezarna Jesenice.

Za to razstavo je 16 članov kluba izdelalo skupno 376 fotografij. Za kolekcijo svojih del je žirija prisodila zlato medaljo Ivanu Pipanu, srebrno Adiju Finku in bronasto Jakobu Gnjiljškju. Za posamezna dela pa zlato Milanu Ropretu, srebrno Mihaelu Poldi in bronasto Jožetu Rotarju.

JR

ELAN NOVO ELAN NOVO ELAN

JULAN®

Elan zbira mlade talente

ELANOVA TEKMOVALNA SMUČARSKA ŠOLA V VAL SENALESU

Kdo bo branil Elanove barve v svetovni areni, ko bo prenehal tekmovali Stenmark, Križaj, Zeman? Ali je na vidiku kakšen tekmovalček in tekmovalka, ki jih bo lahko uspešno zamenjal? To se sprašuje-

Vse to je imelo vodstvo Elana v mislih, ko je raznišljajlo o začetku organizacije smučarske šole. Ideja sama po sebi pa še zdaleč ni nova. Naj za ilustracijo navedemo, da je dosedaj firma Kneissl organizirala

Tečajniki s prof. Janezom Smitkom

je smučarji, še bolj se sprašujemo in nas skrbi v tovarni. Seveda, danes niso več tisti časi, ko bi talenti padli z neba in bi bili svetovni asi. Vsi vrhunski dosežki v športu so na takšni meji človeških zmoglosti, da so rezultat velikega talenta, marljivosti z ogromno treninga, veselja, združenega z ambicioznostjo, dobrih tekmovalnih okoliščin z izbornim zdravstvenim počutjem ter vrhunske športne opreme in še mnogo športne sreče. Časi športne romantike v tekmovalstvu so nepovratno mimo, danes je specializacija in enostranska usmeritev v zelo ozek krog športnih disciplin brezpogojna. V tistih disciplinah ali pa za tiste discipline pa je potrebno delati, delati.

Mlade tekmovalne smučarje, ki so se prebili v vrh svojih držav v osrednjih starostnih skupinah med 11 in 14 letom smo spraševali, koliko smučarskih dni v letu imajo. Kaj mislite? Nihče pod 100, so pa tudi takšni, ki s tekmovalnimi dnevi vred dosežejo letno do 200 smučarskih dni pri 14 letih. Ti dnevi smučanja pa potekajo skoraj izključno pod strokovnim vodstvom. Si predstavljate, kakšno znanje smučanja imajo ti otroci v primerjavi s poprečnim rekreacijskim smučarjem, ki doseže 200 smučarskih dni v 10 do 15 letih! Toda kljub talentom, še ob tako intenzivnem treningu ni nič rečeno, da se bo takšen kandidat prebil v svetovni vrh. Tako trenirajo po vseh državah vsi otroci, ki bi vsi radi postali svetovni asi. Mnogo poklicanih, malo izvoljenih. Tega se zavedajo vsi mladi tekmovalci sami, zato tudi v njih ni več smučarske romantike, temveč pritisk nanje in dober postaja le tisti, ki to zdrži in prestane v svojem najbolj burnem obdobju življenja, ko se najbolj intenzivno duševno in telesno razvija.

Poanvadi se pribori iz sto takšnih talentov s takšnim treningom v svetovno elito le nekaj borcev, ki jih je možno prešteti v najboljšem slučaju na eno roko pa še kakšen prst ostane.

že peti terning na ledeniku v Stubajskih alpah in da je šlo skozi njen tabor približno 1500 mladih talentov pod vodstvom glavnega trenerja Heinija Messnerja, Karla Cordina in podobnih, za katere smučarji dobro vedo, kakšna imena so to. Prej bi torej lahko rekli, da smo se pozno zbudili, kot pa, da nekaj prehitavamo. Pozni vstop v takšno organizacijo s strani je bil seveda pogojen z velikimi stroški, ki nastajajo s takšno šolo in z obveznostmi, ki nato sledijo.

V svetovnem vrhu proizvajalcev bo Elan lahko ostal le, če bo imel v tekmovalnem športu v vrhu svoje atašeje. Zato pa mora z njimi delati in to v širokem krogu od rane mladosti naprej. Pa ne gre samo za vrhunske tekmovalce. Elan mora z dobrim pristopom pridobiti tudi dobre vzgojitelje naraščaja, se sam od njih učiti, spoznavati njihov način dela, znanja in mišljenja skratka, doseči tesno sodelovanje, prav tako pa tudi sam pomagati vzgajati vzgojitelje vrste novih talentov. To bi moralo biti v prihodnosti izvršeno na način, da bi Elan omogočal takšno šolo tudi tistim mladim smučarjem, ki sicer ne bodo svetovni asi, bodo pa ob dobrem vodstvu sedanjih trenerjev lahko po svojih lastnostih postajali odlični vzgojitelji bodočih rodov. Vse te tri naloge skupaj smo dolžni opravljati najprej zaradi svoje prihodnosti, prav tako pa tudi zaradi obveznosti do smučarja na sploh.

Vdeželah, kjer smo člani skladov za vrhunski šport, so njihove smučarske zveze izbrale mlade tekmovalce, ki že vozijo ali pa bodo v prihodnjih sezonah vozili na Elano. Vih smučeh ter jih po omejitvi števila z naše strani Elanu predlagali za to smučarsko šolo. Tako je prišlo 19 tekmovalcev iz Švedske, Bolgarije, Švice in Jugoslavije, na žalost pa se pozivu niso uspeli odzvati še tekmovalci iz CSSR. Za vodstvo celotne šole smo pridobili Hermannu Noglerja, čefa trenerjev in vseh tekmovalnih vrst smučarske zveze Švedke, vodja Stenmarka in

bivšega trenerja italijanske mladinske reprezentance, ki je vzgajal in usmerjal več tekmovalcev vrhunskega razreda kot so Thöni in drugi.

Pomgali so mu še Jugoslovan Janez Smitk, Šved Leif Agren in Bolgar Božidar Nikolov. Pod sorazmerno ugodnimi pogoji je bila šola organizirana v Italiji na ledeniku Val Senales na južnem Tirolskem.

V 12 dnevni šoli so imeli udeleženci za nalogo predelati prvine in sestavne dele tekmovalnega načina smučanja.

V razgovoru z H. Noglerjem je bilo možno razbrati njegovo zadovoljstvo nad današnjim načinom treniranja mladine po svetu v, od vsega začetka, ozko specializiranem tekmovalnem načinu smučanja. Njegova teza je v tem, da tekmovalček ne more v kasnejših zrelih letih narediti prodora v vrh, če v začetku kariere ne dobiva najširšega smučarskega znanja z obvladovanjem vrste prvih, ki niso povsem strogo tekmovalne. V tem smislu je pretežno potekala tudi šola, saj so udeleženci vozili npr. skozi vrata samo zaradi ilustracije, sicer pa venomer pilili razne prvine, odvisne od terena in snega. Izpopolnjevanje, širše znanje smučanja, ki ga v tekmovalnih treningih in tekmah ti mladi tekmovalci ne dobijo, jim bo pa prav tam koristilo.

Delo z mladimi in sodelovanje z vodstvom te šole pa je nas opozorilo na nekaj stvari, ki bodo pomembne za naše nadaljnje delo. Veselje je bilo pogledati malce mlado Elanovo družino, ki se je sčasoma, po začetni zadržanosti, zčila v celoto, ob skupnih nalogah in vselju do dela. Udeležencem se je poznalo, da niso izgubljena jata kot se danes z mladino marsikje dogaja prav zaradi visokih možnosti in standarda ter brezciljnega življenja. Možno je bilo tudi čutiti vzgojo iz domače družine, saj ni ilo prav nikakršnih disciplinskih ali podobnih problemov.

Ob tem so se morali odrasli nehotite spomniti na velika odrekavanja in želje staršev, da so iz mladih nog otroke prepeljali do te stopnje, na kateri so danes in so s tem opravili nalogo, v prid svojih držav in morda tudi v prid teh otrok, kar pa je mnogo manj sigurno.

V sodelovanju med starši, klubi, nacionalnimi zvezami in Elanom ter tekmovalci samimi, je po našem prepričanju ključ bodočih uspehov in zadovoljstva vseh.

Upamo, da bomo o teh tekmovalcih v prihodnosti še mnogo slišali in da bodo naši dobri poslanci v svetu.

Dolfe VOJSK

Ali lahko po znanju uganete, da je na sliki:

11 letna Jugoslovanka Barbara Kunc

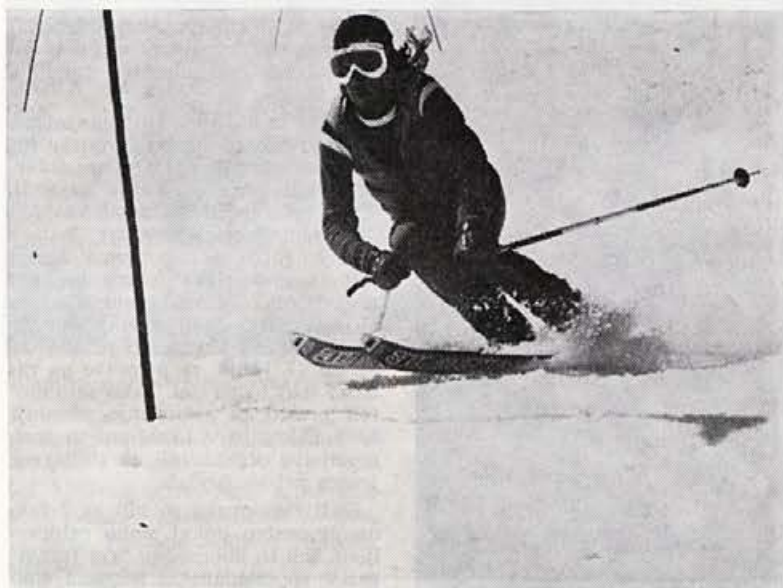

11 letni Jugoslovan Rok Petrovič

Stan Dunklee v Elanu

12 letni Švicar Oskar Källn

16 letni Bolgar Milošev

14 letna Švedinja Tina Nilsson

Naši šahisti v Kamniku tretji

ODLICEN USPEH ŠAHISTOV ELANA NA TURNIRJU V KAMNIKU

Elanovi šahisti so na turnirju v Kamniku osvojili odlično tretje mesto. Prva je bila ekipa STOL-a (zmagovalec na lesariadi) 26 točk, druga ekipa šahovskega kluba Dom-

žale (član II. zvezne šahovske lige) 21 1/2 točk, tretji Elan 20 1/2 točk, sledijo šahovska sekcija VIRTUS, šahovski klub Radomlje itd.

Pri Elanovcih je v odlični formi igral Dragan, ki je osvojil 8 točk, sledijo Jerala 4 1/2, Vrečko in Po-točnik po 4.

Uspeh naših šahistov lahko podkrepimo tudi s tem, da so navedeni uspehi dosegli v igranju z ekipami za katere igrajo Jelen, Karnar itd.

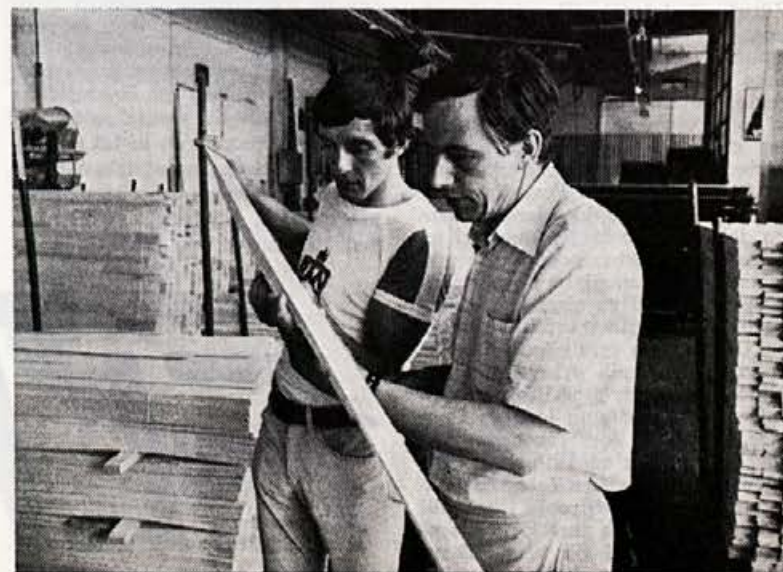
V. M.

Ameriška ekipa se je začela že načrtno pripravljati za svetovno prvenstvo, ki bo to zimsko sezono v Lahtiju na Finskem. V okviru teh priprav sodi tudi poletni smučarski tabor v Evropi, predviden je bil na Norveškem, vendar vsled neprimerne lokacije, ki ni imela v bližini zadostne količine snega, niti zadovoljivo urejenih tekaških prog, se je ekipa preselila na Dachstein in tam nadaljevala s treningom. Namen tega prvega treninga je bil v izbiri

opreme za naslednje leto. Ravno tako pa tudi izpopolnjevanju tekaške tehnike, kot tudi v uvajanju novih mlajših članov v posamezne ekipe. Ameriška ekipa je bila zelo številna, saj je štela čez 20 članov in članic z dvema trenerjema, zdravnikom ter velikim spremstvom vseh mogočih predstavnikov, serviserjev, od različnih firm, predvsem pa Rossignola, Fischerja, Spaldinga, K2, Kneissla in ne nazadnje tudi nas.

Stan Dunklee v institutu Elan

Stan Dunklee in direktor instituta mag. Peter Petriček

Stan Dunklee v Elanu

(Nadaljevanje s 7. strani)

Vremenski pogoji na Dachsteinu v prvem tednu treninga niso bili ekipi preveč naklonjeni, vendar so treninge opravljali zelo vestno in redno, včasih po dvakrat na dan, odvisno od sposobnosti — kondicije posameznikov. Zelo zanimivo je namreč, da trener ni predpisoval količine treninga posameznim tekmovalcem, predvsem neresnim tekmovalcem, ampak v ameriškem taboru velja geslo, »treniraj toliko, kolikor veš, da zmoreš trenirati s polno obremenitvijo«. Izpolnjevanje nekega programa, določenega števila km na dan pa pomeni omejevanje in ga ne prakticirajo. Če je nekdo nek dan sposobnejši, opravi več kilometrov, če je manj sposoben, opravi pač manj kilometrov. Trener je spodbujal in nadzoroval predvsem mlajše, kateri še niso imeli zadosti razvitih delovnih navad. Člani A ekipe so tudi v prostem kondicijskem treningu prepuščeni sami sebi, nimajo enotnega programa, katerega bi bilo treba vsak dan izpolnjevati niti preglednih testov, pač pa si vsak zase izdelajo svoj program, v kolikor pa rabijo pomoč trenerja, jim ta z načelnimi nasveti pomaga. Smatrajo, da je taka oblika za tekmovalce znatno boljša, saj tekmovalca motivira in ga ne »zamori«.

Stan Dunklee je na Dachstein prinesel nekaj parov smučí, ki smo mu jih že izdelali pozimi, vendar z njimi ni bil najbolj zadovoljen, ker niso odgovarjale tem pogojem — moker sneg. S smučí, ki so bile namensko izdelane za moker sneg in smo jih naknadno dostavili, je bil zelo zadovoljen. Naše smučí je testiral tudi Bill Koch, drugi z Olimpijskih iger v lanskem letu. Tudi on je smučí zelo pohvalil, kar ni bilo preveč všeč njegovim spremljevalcem, delavcem firme Rossignol, ki so ga oskrbeli s 60 parov testnih smučí, iz katerih je poskušal eliminirati najboljše. Tudi Fischer je prinesel veliko število smučí na testiranje in je bil navzoč s tremi predstavniki celo drugo polovico bivanja Amerikancev na Dachsteinu. Edino mi smo bili glede navzočnosti sorazmerno skromni, ravno tako pa tudi zaradi servisnih uslug. Dejstvo je, da je naš tekač Stan Dunklee resnično kot pravi tekmovalce sam pripravljaval svojo opremo, kot tudi montiral okove, ne samo sebi pač pa tudi dekletom, katerim smo poslali tudi nekaj parov testnih smučí. S strani našega ameriškega zastopnika je bil na treningu navzoč ves čas tudi Tom Jacobs, znan kombinator in član olimpijske ameriške ekipe, ki danes vodi prodajo naših tekmovalnih smučí po Združenih državah. Njegova navzočnost in naše prizadevanje z novimi smučí so ustvarile zelo dober vtis, tako da je vodstvo ameriške ekipe reklo, da smo opravičili zaupanje, ki so ga v nas že lansko leto dobili, ter celo zimo imeli z ozirom na skrb, ki smo jo posvečali tekmovalcu Stan Dunkleeju. Posledica tega je, da je Stan Dunklee lansko sezono daleč najuspešnejši ameriški tekač svojo enoletno pogodbo iz preteklega sezona zamenjal z novo, triletno pogodbo, ki ga obvezuje, da bo nastopal na naših smučeh, vključno na Olimpijskih igrah leta 1980, ki bodo v Združenih državah. Po zaključku treninga ameriških tekmovalcev na Dachsteinu je Stan Dunklee, skupaj s Tomom Jacobso, prispel v Elan, kjer smo si prizadevali, da bi v čim krajšem času, to je v času njegovega bivanja, naredili nekaj parov novih smučí, po njegovih zamislih, ki jih je dobil na osnovi opazovanja naših in konkurenčnih smučí na testiranju v Dach-

steinu. Z ozirom na izredno prizadevnost vseh, predvsem pa Švaba in Petermana, smo uspeli v prototipni delavnici in laboratoriju pripraviti v rekordnem času nove smučí, ki jih je potem šel koncem tedna, 8. 7., ponovno testirati za nekaj dni na Dachstein.

Stan Dunklee strokovnjak za teke in Franc Švab strokovnjak za izdelavo tekaških smučí

Stan Dunklee je bil s sodelovanjem z Elanom v preteklem letu izredno zadovoljen in ta obisk v Elanu je v njem zaupanje v nas še povečal, kar vsekakor priča tudi dejstvo, da se je vezal za nova tri leta na sodelovanje z nami. V času bivanja v Jugoslaviji smo naredili nekaj krajših izletov v okolici Bleda, Bohinja, povzpel se je pa tudi v rekordnem času na Begunjščico, predvsem njegov sestop je bil dejansko spektakularen in tako hiter, da si to človek komaj lahko predstavlja. V tovarni smo si ogledali proizvodnjo, predvsem se je zanimal za proizvodnjo tekaških smu-

či, v okviru laboratorija pa smo se dogovorili za nove načine merjenja posameznih lastnosti smučí kot tudi za izpopolnjevanje nekaterih starih. Sodelovanje s Stan Dunkleejem predstavlja za Elan izredno veliko pridobitev z ozirom, da je skromen, požrtvovalen, športnik, ter mirno lahko počem, unikat, kar se zanimanja za posamezen izdelek tiče, saj do sedaj še nismo imeli

opravka z nobenim tekmovalcem, ki bi se toliko poglobljal v podrobnosti v zvezi s smučí, kot se to Stan Dunklee. Ne samo njegovi tekmovalni uspehi, ki nam v Ameriki odpirajo na široko vrata za prodajo tekaških smučí, pač pa tudi sodelovanje z njim, kot tekačem, nam ogromno koristi vsled njegovih natančnih povratnih informacij za izbiro pravih poti pri razvoju novih izdelkov.

Lahko smo ponosni, da sodelujemo s takim športnikom, ki je po svojih kvalitetah resnično za vzgled.

P. P.

ELAN

VSK ELAN

DRŽAVNO PRVENSTVO
V SMUCANJU NA VODI
ZA 1977
V REZIJU VSK ELAN

Vodno smučarski klub Elan je imel za letošnjo sezono zelo pester program toda žal je večina tega šlo po vodi. Smola se nas drži že od zgodnje pomladi.

1. Zaradi odklonitve nastopa reprezentance Južne Afrike na mladinskem in pionirskem prvenstvu Evrope, ki naj bi bilo od 14. do 18. avgusta v našem testnem centru v Mostah, nam je izvršni odbor Mednarodne organizacije za smučanje na vodi za Grupo II to prvenstvo odvzel.

V organizacijo in priprave tega prvenstva so člani kluba vložili že mnogo truda, naša DO pa je dokončno uredila vse objekte. Tako je bilo razočaranje naših članov, posebno pa še mladih tekmovalcev, ki bi nastopili v takšni mednarodni konkurenci pred domačo publiko, zelo veliko.

2. Kot nekoliko manj pomembno nadomestilo za izgubo evropsko prvenstvo smo prevzeli letošnje državno prvenstvo v smučanju na vodi, da bi tako prišli v Mostah vsaj do neke zanimivejše prireditve. Toda v začetku julija so popolnoma izpraznili akumulacijsko jezero in nam niso mogli zagotoviti vodostaja, ki bi nam ustrezal, do začetka priprav za prvenstvo. Prvenstvo je bilo od 15. do 17. julija, za priprave pa rabimo vsaj teden dni. Tako smo morali prositi za gostovanje sosednji klub Olimpijo v Ljubljani in smo prvenstvo organizirali na zbiljskem jezeru pri Medvodah.

Naši tekmovalci so bili za državno prvenstvo dokaj slabo pripravljani. Bili so dobesedno brez treninga. V spomladanskih mesecih smo odprodali oba vlečna čolna Elan-505, ki sta bila že močno amortizirana, s tem da dobimo za evropsko prvenstvo pravočasno dva nova, ki bi bila tudi uradni vlečna čolna na tej tekmi. S tem bi se namreč Elan prvič pojavil v mednarodni areni s svojimi tekmovalnimi čolni. Žal se je proizvodnja iz objektivnih razlogov tako zakasnila, da smo prišli do čolna šele teden dni pred državnim prvenstvom. Tekmovalci seveda pred tem niso imeli možnosti za trening. Ves čas pa je bil tudi vodostaj na jezeru v Mostah tako nizek, da ne bi bilo mogoče spustiti čolna v vodo.

Splet vseh teh okoliščin je nekoliko demoraliziral našo tekmovalno ekipo, niti nismo bili v stanju, da bi začeli s šolo mlajših kadrov (pionirjev), ki nam jih tako primanjkuje. Toda ko smo se pojavili na prizorišču državnega prvenstva se je tekmovalni duh ponovno pojavil v kosteh naših smučarjev in so se borili z vsemi svojimi močmi in znanjem za čim boljši plasman. V tem gre prav vsem, ne glede na dosežene rezultate, izredna pohvala.

Kot smo že pričakovali, smo morali letos odstopiti ekipni naslov državnega prvaka dobro natreniranemu moštvu zagrebškega kluba Chromos-Hidroelektra, naši pa so pristali na 2. mestu le z 12,45 točk manj. To dokazuje, da bi z malo treninga lahko ponovno nosili lovriko državnega prvaka. Za našimi so se uvrstili tekmovalci Olimpije in nato člani Motoski kluba iz Skopja.

Državno prvenstvo se je letos prvič odvijalo po novih pravilih. Tekmovalci tekmujejo samo v eni

drugi na državnem prvenstvu

grupi, niso več ločeni na pionirje, mladince in člane. Prvorazredni tekmovalci, ki imajo dosežene določene limite v rezultatih tekmujejo zadnji, seveda pa je težje za mlajše kadre (pionirje), ki se morajo meriti s starejšimi in bolj izkušenimi tekmovalci. V vsaki disciplini je predtekmovanje (slalom, figure in skoki), v finale pa smo razporedili 8 tekmovalcev po uspehih od 1. do 8. mesta v predtekmovanju.

kom Mušičem in je dosegel 3. mesto. V predtekmovanju je imel smolo in je padel, sicer bi bil prav gotovo drugi. Ostali rezultati pa so sledeči:

- Bogataj Uroš 4. mesto
- Finžgar Blaž 6. mesto
- Finžgar Primož 8. mesto
- Dežman Jože 10. mesto (iz predtekmovanja)

Elanovo vodstvo smučarskega kluba

Končni rezultati naših tekmovalcev pa so sledeči:

1. Med tekmovalkami, ki so bile le 3, resnejši nasprotnici celo dve, je naša Porenta Andreja osvojila sledeče rezultate:

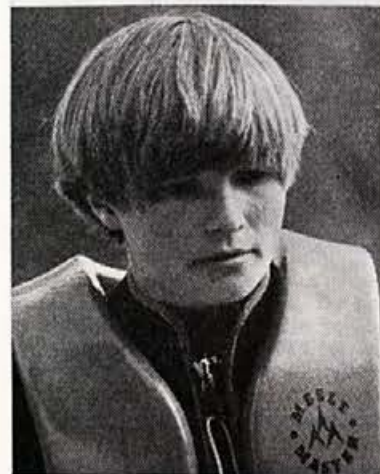
slalom 2. mesto, liki 1. mesto, skoki 2. mesto in kombinacija 2. mesto.

2. Uspehi naših moških tekmovalcev pa so sledeči:

slalom:

- Bogataj Uroš 3. mesto
- Pleško Mark 5. mesto
- Finžgar Primož 7. mesto
- Dežman Jože 10. mesto (iz predtekmovanja)

Finžgar Blaž 13. mesto (iz predtekmovanja)

Andreja Porenta

lik:

izredno dober plasman je dosegel Pleško Mark, ki je v finalu le za 350 točk zaostal za državnim prva-

skoki:

Bogataj Uroš se je s svojim skokom 39,50 m močno približal državnemu prvaku Mušiču in je zasedel 2. mesto. Naš veteran Finžgar Primož pa je z odličnimi 37 m zasedel 3. mesto.

- Pleško Mark 6. mesto
- Finžgar Blaž 8. mesto (samo rezultat iz predtekmovanja)
- Dežman Jože 10. mesto (iz predtekmovanja)

Mark Pleško

V tej disciplini sta imela smolo kar 2 Elanova tekmovalca. Mark Pleško je padel pri tretjem skoku, Finžgar Blaž pa je že pri prvem skoku preveč forsiral in je po težjem padcu moral odstopiti od nadaljnega tekmovanja. Oba tekmovalca sta ostala brez poškodb. Vzrok je prav gotovo v nezadostnem treningu.

kombinacija:

- Pleško 3. mesto
- Bogataj Uroš 4. mesto
- Finžgar Primož 7. mesto

- Finžgar Blaž 8. mesto
- Dežman Jože 9. mesto

Na prvenstvu je nastopalo: 3 tekmovalke in 13. tekmovalcev iz štirih klubov. Klubov za smučanje na vodi je sicer več, vendar kvalitetno njihovi tekmovalci še niso sposobni za konkurenco v državnem merilu.

Primož Finžgar

Tekmovanje je potekalo po predvidenem programu, le da nam je prvi dan (v petek 15. julija) nekoliko ponagajalo vreme in smo naslednji dan uspeli izpadlo nadomestiti. Edino kar smo pogrešali so gledalci iz Elana, ki bi s svojim bodrenjem prav gotovo moralno podprli naše borce na vodni gladini.

B. V.

Uroš Bogataj

Občanov vodnik

Priročnik »Občanov vodnik« je nastal kot plod dolgega in skrbnega dela številnih sodelavcev — poznavalcev posameznih področij, ki jih vodnik obravnava. Skupnost slovenskih občin želi s tem priročnikom na čimbolj praktičen način nuditi delovnim ljudem in občanom pomoč pri uveljavljanju njihovih pravic. V njem bodo lahko našli napotke, kako naj določeno zadevo uredijo, kaj vse potrebujejo za to itn. Sestavljenci in drugi strokovni delavci so bili zlasti pozorni na to, da opisi postopkov temeljijo na veljavnih zakonskih predpisih in da so posebej poudarjene stvari, ki so se kjerkoli uveljavile kot praksa. Tako bosta oba, ki sodelujeta v postopku, to je tisti, ki uveljavlja pravico do nečesa, in tisti, ki mu je dolžan to napraviti, morala upoštevati vodnik. S tem bodo lahko odpadla nešteta nepotrebna pota, katerim je bila zlasti vzrok nepoučenost, marsikaj bo lahko občan uredil kar na pošti ali po svojem zastopniku itn.

Vodnik daje kot celota izjemno globoko in široko informacijo z mnogih področij, tako ima svoj pomen tudi za širše informiranje. In ne nazadnje, prav ta vpogled v vsa obravnavana področja bo omogočal delovnim ljudem in občanom, da bodo v okviru delegatskega sistema lahko vplivali na spreminjanje tistih razmer in odnosov, ki take spremembe terjajo.

Morda se komu zastavlja vprašanje, kaj pa novi predpisi, saj se kar naprej pojavljajo. Tudi na to so mišili pripravljenci in izdajatelj. Spremembe zakonodaje, ki bodo zahtevale spremembe v določenih postopkih, bodo sproti objavljene v glasilu skupnosti slovenskih občin »Občan«, ki ga poleg drugih dobiva delegacije oziroma konference delegacij, občinske skupščine, krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti itn. Tu bo lahko občan dobil dodatno informacijo, vsekakor pa mu bodo lahko tudi delavci v občinskih upravnih in drugih organih nudili ustrezne napotke. Občasno pa bo izdana brošura z dopolnitvami in spremembami v vodniku.

Obsežnost raznih informacij in napotil v vodniku bo prav gotovo morebiten pripomoček delegatom, delavcem v samoupravnih organih, strokovnim službam in drugim tako pri vsakodnevnem življenju kot tudi pri opravljanju njihovih samoupravljaljskih funkcij.

Priporočamo, da bi se v sindikalnih organizacijah dogovorili za skupinska naročila.

Skupnost slovenskih občin

Novice

Leta 1982 bo na svetu preko 55 milijonov smučarjev, sedaj jih je 37 milijonov.

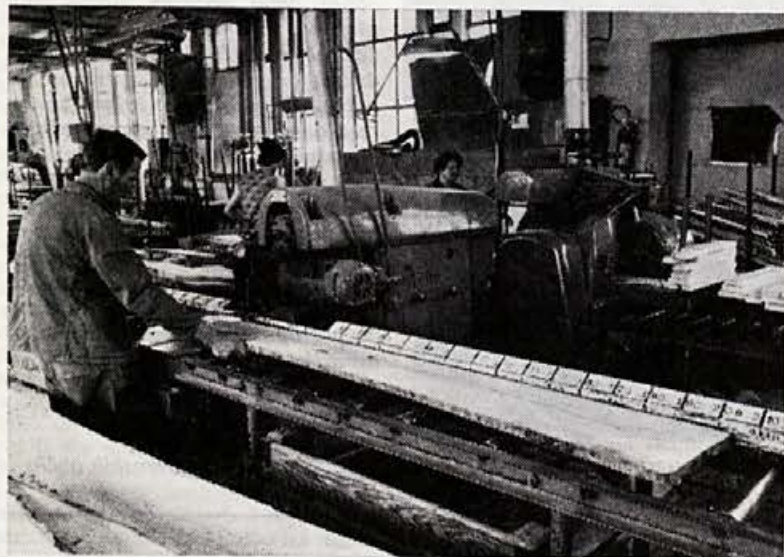
SPORT + MODE

V sezoni 1977/78 bodo, kot kaže, še vedno največjo količino na tržišču smučiču zavzemale kompaktni smučiči, ki pa težijo k malo večjim dolžinam. Glede soft smučiču se izjavlja zelo previdno, predvsem zaradi visokih cen.

Pred odpremi se preizkus vsaka vrsta lestev — na sliki je tak preizkus na upravni stavbi

Vesten izkoristek lesa v razrezu lesa

UREDNIŠKI ODBOR: ing. Zajc Bojan, Janša Stanislav, Bulovec Franc, Kolman Franc, Knafelj Slavko, Brajnik Vane — **ODGOVORNI UREDNIK:** Knafelj Slavko — Izhaja mesečno — Za člane kolektiva brezplačno — Tiska Gorenjski tisk, Kranj

V USA so v pretekli sezoni uvozili 1,35 milijonov parov smučí v vrednosti 39 Mio dolarjev. Od tega je 83 % smučí avstrijskih in 221.000 parov francoskih.

Tudi ameriške firme so imele v letu 1975 rekord, prvič so presegle količino 500.000 parov (2/3 od tega gre K2, OLINN-u in HEAD-u).

Obiskali so nas vzdrževalci »Impola« iz Slov. Bistrice

Najpogostejši vzroki umrljivosti

Iz podatkov, ki jih vsako leto objavi Organizacija združenih narodov, je razvidno, za katerimi boleznimi umirajo ljudje na svetu. Podatki so dokaj točni za razvite države, medtem ko pri nekaterih nerazvitih teh podatkov ne beležijo dovolj točno, vendar se iz njih kljub vsemu lahko izlušči, za katerimi boleznimi umira največ ljudi. Te statistike lahko omogočijo tudi zavarovalnicam, da primerno vlagajo svoja preventivna sredstva.

Infekcije in parazitske bolezni terjajo največ žrtev v nerazvitih deželah, medtem ko je umrljivost v razvitih deželah zaradi njih zelo majhna. Maligni tumorji so pri razvitih na drugem mestu kot vzrok smrti, pri nerazvitih, pa je smrtnih primerov zaradi njih precej manj. Največ ljudi v industrializiranih deželah umre zaradi obolenosti srca in ožilja. ZDA, Velika Britanija, Kanada Avstralija in skandinavske dežele, beležijo kar 45 % ali več smrti zaradi teh bolezni. Procenti pa so precej nižji v deželah v razvoju. Sladkorna bolezen, ciroza jeter, obolenost ledvic, gripa in obolenost dihalnih organov so kot vzroki smrti tako različno zastopani, da jih ne bi mogli opredeliti kot civilizacijske ali necivilizacijske bolezni. Pri nezgodnih primerih in pri samomorih pa številke zopet narastejo prav v zelo razvitih deželah. Petdeset procentov smrti zaradi nezgod so smrti v prometnih nesrečah, ki so zelo pogoste v državah z visoko motorizacijo.

Če si oglejemo statistiko, ki jo pripravlja in vodi naš aktuariat o vzrokih smrti pri Slovencih (statistika je delana na temelju smrtnosti zavarovancev, kar pa lahko primerjamo z drudimi primeri) vidimo, da se po vzrokih smrti lahko na žalost prištejemo k razvitim deželam. Prav pri tem pregledu pa se moramo zamisliti in poizkušati vsaj pri nekaterih boleznih odstraniti vzroke smrti. Prav gotovo bi se vsaj pri nekaterih s pravilno vzgojo in s pravilnim načinom izvljenja dalo marsikaj narediti.

Zaskrbljujoče je število smrtnih primerov zaradi obolenosti srca in ožilja. Od skupno 1232 smrtnih (pri nas likvidiranih) primerov v letu 1976, je kar 374 vzrokov smrti prav zaradi njih, kar je nekaj več kot 30 %. Na drugem mestu so neoplazme (rak), s 304 primeri (24 %). Na tretjem mestu so na žalost primeri, pri katerih bi se z vzgojo ljudi dalo največ narediti. Kar 237 primerov smrti (19 %) smo zabeležili zaradi nezgod, zastrupitev in nasilnih smrti. Nato procenti hitro padajo. Na četrtem mestu so bolezni prebavil 92 primerov (7,6 %). Na petem mestu pa so kot vzrok smrti samo-

mori 89 primerov (7,2), kar je prav gotovo previsoka številka in se ob njej lahko zgrozimo, posebno, če pogledamo, da za vsemi ostalimi dosedaj še ne naštetimi boleznimi umre 12,2 % ljudi. Pogledajmo še ostale bolezni: neznani vzroki smrti 46 primerov, bolezní dihal 40 primerov, bolezní genitourinarnega sistema 15 primerov itd. Zanimivo je, da je primerov smrti zaradi infekcijskih in parazitskih bolezni, ki je eden glavnih vzrokov smrti v svetu le 7 (0,5 %).

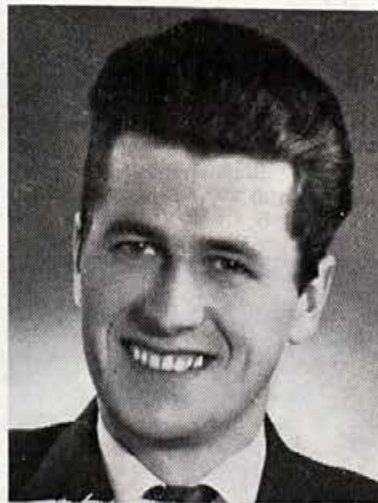
Vse te številke nam povedo, da smo na področju higiene prebivalstva mnogo naredili. Umiramo predvsem zaradi civilizacijskih bolezni, ki so predvsem posledica načina življenja in pa zaradi nezgod in samomorov. In prav tu se moramo zamisliti, saj bi se dalo marsikaj narediti, da bi se smrtni primeri zmanjšali.

bb

(Novice iz Pollice VII.—VIII. 1977)

ZAHVALA

Ob težki in boleči izgubi dragega moža in očeta

JOŽA MURNIKA

se iskreno zahvaljujemo vsem članom kolektiva Elan za sožalje, spremstvo na njegovi zadnji poti in denarno pomoč, sindikatu in pomožnemu obratu pa tudi za venca in poslovilni govor.

Žalujoča žena Anica, sin Joža, hčerki Miranda in Andrejka ter ostalo sorodstvo